

Resource: Maelezo ya Masomo (Biblica)

License Information

Maelezo ya Masomo (Biblica) (Swahili) is based on: Biblica Study Notes, [Biblica Inc.](#), 2023, which is licensed under a [CC BY-SA 4.0 license](#).

This PDF version is provided under the same license.

Maelezo ya Masomo (Biblica)

LUK

Luka 1:1-4, Luka 1:5-25, Luka 1:26-38, Luka 1:39-56, Luka 1:57-80, Luka 2:1-20, Luka 2:21-38, Luka 2:39-52, Luka 3:1-14, Luka 3:15-22, Luka 3:23-38, Luka 4:1-13, Luka 4:14-30, Luka 4:31-44, Luka 5:1-16, Luka 5:17-26, Luka 5:27-39, Luka 6:1-11, Luka 6:12-26, Luka 6:27-49, Luka 7:1-17, Luka 7:18-35, Luka 7:36-50, Luka 8:1-18, Luka 8:19-21, Luka 8:22-39, Luka 8:40-56, Luka 9:1-17, Luka 9:18-27, Luka 9:28-36, Luka 9:37-50, Luka 9:51-62, Luka 10:1-24, Luka 10:25-37, Luka 10:38-42, Luka 11:1-13, Luka 11:14-26, Luka 11:27-36, Luka 11:37-54, Luka 12:1-12, Luka 12:13-34, Luka 12:35-59, Luka 13:1-9, Luka 13:10-17, Luka 13:18-30, Luka 13:31-35, Luka 14:1-14, Luka 14:15-24, Luka 14:25-35, Luka 15:1-10, Luka 15:11-32, Luka 16:1-12, Luka 16:13-18, Luka 16:19-31, Luka 17:1-10, Luka 17:11-19, Luka 17:20-37, Luka 18:1-17, Luka 18:18-30, Luka 18:31-43, Luka 19:1-10, Luka 19:11-27, Luka 19:28-46, Luka 19:47 - 20:19, Luka 20:20-44, Luka 20:45-21:4, Luka 21:5-36, Luka 21:37-22:6, Luka 22:7-30, Luka 22:31-46, Luka 22:47-62, Luka 22:63 - 23:7, Luka 23:8-25, Luka 23:26-43, Luka 23:44-56, Luka 24:1-12, Luka 24:13-35, Luka 24:36 - 53

Luka 1:1-4

Luka alijiandaa kwa uangalifu sana kuandika kuhusu Yesu.

Watu wengi walikuwa mashahidi wa maisha ya Yesu. Walipitisha kwa wengine kile walichokiona na kusikia kutoka kwa Yesu.

Luka alisoma kile walichoandika kuhusu Yesu. Pia alikutana na baadhi ya mashahidi hawa na kusikiliza ripoti zao.

Baada ya yeye kusoma kila kitu, aliandika ripoti wazi ambayo inaweza kuaminika. Aliandika ripoti yake kwa Theofilo.

Luka 1:5-25

Luka hakuanza hadithi yake na kuzaliwa kwa Yesu. Alianza na hadithi ya Zekaria na Elizabeti.

Ilikuwa nchini Israeli wakati serikali ya Kirumi ilikuwa inatawala.

Zekaria na Elizabeti hawakuwa na watoto. Zekaria alikuwa akichukua zamu yake kuhudumu katika hekalu huko Yerusalemu.

Wakati alikuwa akifanya hivi, Gabrieli, malaika alimtokea.

Gabrieli alitoa matangazo mawili muhimu. Kwanza, Zekaria na Elizabeti wangepata mtoto wa kiume. Mtoto huyu angekuwa Yohana Mbatizaji.

Pili, mwana wao angekuwa na kazi maalum ya kufanya. Angekuwa nabii kama Eliya.

Angeweza kusaidia kuandaa watu wa Mungu kwa wakati Bwana atakapokuja kuwaokoa.

Luka 1:26-38

Mungu alimtuma malaika, Gabrieli kutangaza ujumbe mwingine.

Ujumbe wa pili wa Gabrieli ulikuwa kwa Maria wa Nazareti. Maria hakuwa ameolewa na alikuwa bikira. Gabrieli alimwambia Maria kwamba angepata mtoto.

Mtoto huyo angekuwa Mwana wa Mungu na angeitwa Yesu. Jina Yesu linamaanisha Bwana anaokoa.

Yesu alikuwa mfalme kutoka ukoo wa Daudi ambaye ufalme wake haungeisha.

Mungu alikuwa ameweka ahadi kuhusu mfalme huyu katika agano lake na Daudi.

Maria alikuwa mnyenyekevu na alikuwa na imani. Aliamini kile Mungu alisema. Alikuwa tayari kuwa sehemu ya mpango wa Mungu.

Luka 1:39-56

Maria na Elizabeti wote walikuwa wanatarajia kupata wavulana. Walijawa na furaha! Wana wao

wangukuwa muhimu katika mpango wa Mungu wa kuwaokoa watu wake.

Roho Mtakatifu alijaza Maria na Elizabeti nguvu za kumwamini Mungu na kumtii.

Elizabeti alibariki Maria kwa kumwamini Bwana. Maria alisema shairi zuri. Ni wimbo kuhusu jinsi Mungu anavyookoa na kuokoa watu wake.

Alizungumza kuhusu Mungu kutimiza ahadi zake kwa watoto wa Abrahamu. Alimsifu Mungu kwa kuleta haki na kuangamiza uovu.

Kwa njia hii wimbo wake ni kama sala ya Hana katika 1 Samweli sura ya 2.

Luka 1:57-80

Elizabeti na Zekaria walikuwa wazee sana walipokuwa na mtoto wao wa kwanza. Walijawa na furaha. Jumuiya yao yote ilishiriki katika furaha yao.

Kila mtu alishangaa Zekaria alipoanza kuzungumza tena. Zekaria hakuweza kuzungumza kwa miezi mingi. Hiyo ilikuwa kwa sababu hakuamini ujumbe ambao Gabrieli alitangaza. Mara tu Zekaria alipomtii Mungu na kumpa mtoto jina la Yohana, aliweza kuzungumza tena.

Kisha Roho Mtakatifu akamjaza Zekaria na akasema unabii. Alimsifu Mungu kwa kuwaokoa watu wake na kuwaletea amani. Pia alimsifu Mungu kwa kumtuma Yohana kama nabii mpya kwa watu wake. Kila mtu alitambua kwamba Yohana alikuwa mtoto wa kipekee sana.

Luka 2:1-20

Kaisari Augusto alitaka kuhesabu ni watu wangapi walikuwa katika ardhi alizotawala.

Yosefu na Maria walilazimika kusafiri hadi mji mdogo uitwao Bethlehemu. Walipokuwa huko, Mwana wa Mungu alizaliwa. Hii ilitokea karibu mwaka wa 4 Kabla ya Kristo (KK).

Watu wachache sana walitilia maanani kuzaliwa kwa Yesu. Lakini Mungu alituma kundi kubwa la malaika kutangaza hilo. Waliwaambia wachungaji wa kawaida ukweli kuhusu Yesu. Malaika hao waliwaambia kile Mungu alichomtuma Yesu kufanya.

Yesu ndiye Mwokozi wa kweli wa ulimwengu. Yeye ndiye Masihi. Huyu Mfalme wa Kiyahudi ni Bwana

wa ulimwengu. Hatawala kama vile Kaisari Augusto alivyotawala. Mfalme Yesu ataleta amani na furaha tele.

Luka 2:21-38

Sheria ya Mose ilitoa maagizo kuhusu nini cha kufanya mtoto anapozaliwa. Maria na Yosefu walitii maagizo hayo kwa uangalifu. Walimpeleka Yesu hekaluni.

Simeoni alikuwa amezeeka akimsubiri Mungu atimize ahadi zake za kuokoa Israeli. Simeoni alimshika Yesu mikononi mwake. Roho Mtakatifu alimsaidia Simeoni kuelewa kwamba Yesu alikuwa Masihi. Kupitia Yesu, Mungu angeokoa mataifa yote kutoka kwa dhambi na kifo. Hivyo ndivyo Yesu angeleta nuru kwa Mataifa.

Simeoni alisema sala kuhusu hili. Sala yake pia ilikuwa shairi. Kisha akatoa unabii kwa Maria kuhusu maisha ya Yesu.

Nabii Anna pia alikuwa amezeeka akisubiri na kuomba Mungu aweke huru Israeli. Alimwona Masihi kwa macho yake mwenyewe na kumwambia kila mtu kumhusu.

Luka 2:39-52

Yesu alipokuwa na umri wa miaka 12, alihudhuria Sikukuu ya Pasaka huko Yerusalemu.

Familia yake ilielekea nyumbani baada ya karamu. Wazazi wake walikuwa na wasiwasi sana walipotambua kwamba Yesu hakuwa na familia.

Walimpata Yesu hekaluni akizungumza na walimu wa sheria.

Yesu alieleza wazazi wake kwamba alikuwa akifanya kazi ya Baba yake katika nyumba ya Baba yake. Hii ilikuwa ngumu kwa Maria na Yosefu kuelewa.

Yesu aliendelea kuwatii wazazi wake alipokuwa akikua. Neema ya Mungu ikamjaza hekima zaidi na zaidi.

Luka 3:1-14

Luka alirekodi kwa makini ni nani waliokuwa watawala na viongozi. Hii iliwasaidia wasomaji wake kujua ni lini matukio aliyoyaandika yalitokea.

Imekuwa miaka mingi tangu neno la Mungu lilipokuja kwa watu wake. Hilo halikuwa limetokea tangu wakati wa manabii wa Agano la Kale. Lakini Mungu alimtuma Yohana Mbatizaji kwa watu wake. Alikuwa akihubiri dhidi ya mambo ya dhambi ambayo Waisraeli walikuwa wakifanya. Hawakuwa wakimheshimu Mungu. Hawakuwa wakitendana jinsi Mungu alivyowafundisha katika Sheria ya Mose.

Katika wakati wa Yohana, kulikuwa na Watu wa Mataifa ambao walitaka kuwa sehemu ya watu wa Mungu. Ili kufanya hivyo, wangeweza kubatizwa. Hii ilikuwa ishara ya kuonyesha kwamba Watu wa Mataifa walianza kufuata njia za Mungu za kuishi. Yohana alifanya wazi kwamba Wayahudi walihitaji kufuata njia za Mungu pia.

Kubatizwa katika Mto Yordani ilikuwa ishara. Ilionyesha kwamba Wayahudi waligeuka kutoka dhambi zao na kutubu. Ubatizo uliwaandaa kwa wakati Bwana atakapokuja.

Luka 3:15-22

Yohana Mbatizaji alikuwa wazi sana kuhusu yeye ni nani. Aliwaambia kila mtu kwamba hakuwa Masihi ambaye Mungu alikuwa ameahidi kumtuma.

Alikuwa nabii aliyeandaa njia kwa ajili ya Masihi. Masihi angeleta uponyaji na haki ambayo dunia ilihitaji.

Yesu alibatizwa pamoja na watu wengine. Ubatizo wake ulikuwa tofauti kwa sababu hakuwa mwenye dhambi. Alikuwa Masihi wao.

Luka 3:23-38

Luka alirekodi ukoo wa Yesu.

Ukoo wa familia ya Yesu pia ulijumuishwa katika Injili ya Mathayo.

Wote wawili walionyesha kwamba Yesu alikuwa kutoka katika ukoo wa Daudi na Abrahamu.

Lakini orodha hizi mbili si sawa kabisa. Hii ni kwa sababu Luka na Mathayo waliandika kwa njia tofauti kuhusu Yesu.

Luka alirekodi ukoo wa Yesu hadi Adamu.

Luka alikuwa akionyesha kwamba Yesu si Mwokozi wa Wayahudi pekee. Yesu anatoa maisha mapya kwa wanadamu wote.

Luka 4:1-13

Shetani alimjaribu Yesu kutotii Mungu alipokumbana na majaribu jangwani.

Majaribio haya yalihusiana na kazi maalum ya Yesu kama Masihi. Je, Yesu angejaribu njia rahisi ya kupata nguvu na utukufu? Je, adui wa Mungu angekuwa na nguvu zaidi kuliko Yesu? Je, Yesu angekuwa mwaminifu na kufuata mpango wa Mungu kwa ajili yake?

Yesu alimjibu shetani kwa maneno kutoka kitabu cha Kumbukumbu la Torati katika Agano la Kale. Yesu alibaki mwaminifu kwa Mungu.

Luka 4:14-30

Roho Mtakatifu alimpa Yesu nguvu ya kutoka jangwani kwenda kutumikia Galilaya. Ilikuwa kawaida kwa Yesu kufundisha katika masinagogi.

Ujumbe alioufundisha ulikuwa tofauti na kile walichofundisha marabi wengine. Siku moja Yesu alisoma kwa sauti kutoka kitabu cha Isaya katika sinagogi huko Nazareti.

Alisoma unabii kuhusu mtumishi wa Mungu. Mungu alikuwa amepaka mafuta mtumishi huyo ili kuwaweka huru watu wa Mungu. Yesu aliwaambia watu katika sinagogi jambo fulani kuhusu kifungu cha Maandiko alichosoma. Kilikuwa kinatimia walipokuwa wakisikiliza.

Kifungu katika Isaya kilikuwa unabii kuhusu Yesu. Watu wa Nazareti hawakuweza kuamini hili. Walikuwa wamemjua Yesu tangu akiwa mdogo. Walikasirika na walijaribu kumzuia Yesu kusema mambo kama hayo.

Luka 4:31-44

Maneno na matendo ya Masihi yalikuwa na nguvu. Umati uliona kwamba alifundisha kwa mamlaka makubwa.

Kwa kusema maneno yenye nguvu ya uzima aliwaponya watu waliokuwa wagonjwa. Wengine aliwaponya kupitia nguvu ya mguso wake. Sala ilikuwa muhimu sana kwa Yesu. Ilikuwa ni desturi yake kwenda mahali tulivu kuomba.

Kulikuwa na watu wengi wenye uhitaji katika umati. Walitaka Yesu akae nao na kuendelea

kufanya miujiza. Lakini Mungu alimtuma Yesu kutangaza habari njema kote nchini. Kwa hivyo aliendelea kusonga kutoka sehemu moja hadi nyingine akihubiri na kuponya.

Luka 5:1-16

Yesu alifundisha kutoka kwenye mashua ya Simoni. Simoni lilikuwa jina lingine la Petro.

Baada ya hapo, Simoni alikamata samaki wengi sana. Huu uvunaji mkubwa ulikuwa ishara. Ilionyesha kwamba Simoni angeeneza ujumbe wa ufalme wa Mungu kwa watu wengi. Ishara hiyo pia ilionyesha kuwa Mungu alikuwa akifanya kazi kupitia Yesu.

Hii ilimfanya Simoni aogope. Alijua kwamba alikuwa mwenye dhambi. Aliogopa kwamba hii ilimaanisha hangeweza kufanya kazi na Yesu. Lakini Yesu alikuja kuwaweka watu huru kutoka kwa nguvu ya dhambi.

Wanafunzi walikuwa wafuasi wa karibu zaidi wa Yesu.

Kisha, Yesu alimponya mtu mwenye ugonjwa wa ngozi. Kupitia kwake, Yesu alituma ujumbe kwa viongozi wa kidini. Ujumbe ulikuwa kwamba kazi yake ilikubaliana na Sheria ya Mose. Yesu hakuja kusitisha kazi ambayo Mungu alikuwa tayari akifanya miongoni mwa watu wake. Aliitimiza kwa kuwaletea uzima mpya kutoka kwa Mungu.

Luka 5:17-26

Umati mkubwa ulikuwa umefika kumsikiliza Yesu akifundisha. Nyumba ilikuwa imejaa watu kiasi kwamba hakuna mtu mwingine angeweza kuingia.

Kikundi cha wanaume kilikuwa na rafiki ambaye hakuweza kutembea. Walitaka Yesu amponye. Waliamini kwamba Yesu alikuwa na nguvu juu ya magonjwa. Wanaume hao hawakukata tamaa. Walimshusha rafiki yao kupitia shimo kwenye paa mbele ya Yesu.

Yesu aliona jinsi walivyoamini kwa nguvu katika uwezo wake wa kuleta uponyaji. Yesu alimwita mtu huyo rafiki yake kisha akamsamehe dhambi zake. Viongozi wa kidini walikasisirika. Hawakuamini kwamba Yesu alikuwa na mamlaka ya kusamehe dhambi za mtu huyo.

Kisha Yesu akaponya mwili wa mtu huyo. Mtu huyo alifurahi sana kiasi kwamba alimshukuru Mungu

mara moja. Yesu alikuja duniani kusamehe dhambi, kuponya watu na kuwaleta karibu na Mungu.

Luka 5:27-39

Yesu aliwakaribisha watu ambao wengine hawakutaka kutumia muda nao. Yesu aliwaomba watu hawa kuacha kutenda dhambi na kumfuata. Watu mara nyingi hujawa na furaha Yesu anapobadilisha maisha yao.

Mtoza ushuru Levi alifurahi sana kiasi kwamba alisherehekea na Yesu kwenye chakula kikubwa. Hata hivyo, viongozi wa kidini walilalamika kuhusu Yesu kusherehekea na wenye dhambi.

Watu wengine walikuwa na maswali kuhusu kufunga. Walimuuliza Yesu kwa nini wanafunzi wake hawakukosa chakula wakati wa maombi. Yesu alisema kutakuwa na wakati amabapo watakosa chakula siku zijazo. Lakini Yesu alitaka watu waelewe kazi mpya ambayo Mungu alikuwa akifanya kupitia kwake. Alikuwa akisamehe wenye dhambi na kuleta maisha mapya duniani.

Baadhi ya watu wanakataa kukubali habari njema hii. Yesu aliwafananisha na watu wanaokataa kukubali kitu kipya. Wanataka tu vitu walivyozea.

Luka 6:1-11

Wafarisayo waliwatuhumu wanafunzi wa Yesu kwa kuvunja masuke ya nafaka siku ya Sabato.

Mafarisayo pia walikasisirika na Yesu kwa kumponya mtu siku ya Sabato.

Siku ya Sabato ilikusudiwa kwa kupumzika.

Viongozi wa kidini walikuwa wameweka sheria nyingi kuhusu kile ambacho watu hawakupaswa kufanya siku ya Sabato.

Sheria hizi za Kiyahudi hazikuwa na msaada kila wakati kwa watu.

Yesu alijiita Bwana wa Sabato.

Aliwalisha na kuponya watu siku ya Sabato.

Vitendo na maneno yake yalionyesha jinsi Mungu alivyotaka watu wake waishi siku hiyo.

Luka 6:12-26

Kulikuwa na makabila 12 ya Israeli. Kwa hivyo ilikuwa muhimu kwa Yesu kuwa na viongozi 12 miongoni mwa wafuasi wake.

Alichagua wanafunzi wake 12 kuwa wafuasi wake wa karibu zaidi. Wanaume hawa pia waliitwa mitume. Kabla ya kufanya uamuzi huu muhimu, Yesu alitumia usiku mzima akiomba kwa Mungu Baba yake.

Yesu alikuwa na wanafunzi wengine wengi zaidi ya wale mitume 12. Watu wengi walimfuata Yesu ili kumsikia akifundisha na kuponywa kwa nguvu zake. Yesu aliwafundisha kuhusu maisha katika ufalme wa Mungu. Sio kama falme za kibinadamu, na nguvu za Yesu sio kama nguvu za watawala wengine.

Mungu anakaribisha watu wenye uhitaji katika ufalme wake. Yeyote aliye na njaa au huzuni anakaribishwa. Watu wanaochukiwa na wengine kwa sababu wanamfuata Yesu wanakaribishwa. Watabarikiwa milele katika ufalme wa Mungu.

Hata hivyo, Yesu aliwaonya watu wanaojali tu kuwa matajiri. Aliwaonya wale wanaojali tu kupata wanachotaka. Aliwaonya wale wanaotaka kusifiwa ingawa hawastahili kuaminiwa. Watakosa baraka za ufalme wa Mungu.

Luka 6:27-49

Yesu alifundisha kwamba watoto wa Mungu wanapaswa kushiriki, kutoa kwa hiari na kusamehe wengine. Maisha katika ufalme wa Mungu yanajumuisha kupenda sio tu familia na marafiki bali hata maadui. Na inajumuisha watoto wa Mungu kuwa wanyenyekevu na kutambua makosa yao wenyewe.

Yesu alifaninisha dhambi za mtu na vipande vya mbao machoni mwao. Watu wanapaswa kushughulikia dhambi zao kwanza kabla ya kuonyesha dhambi za wengine. Yesu hakutaka mioyo ya watu ijazwe na tamaa mbaya. Alitaka ijazwe na wema wa Mungu badala yake. Kwa njia hiyo wangepanana na mimea yenye afya inayozalisha matunda mazuri.

Yesu alifundisha kwamba wale ambao hawafuati njia za Mungu ni wapumbavu. Kutomfuata Mungu ni kama kujenga nyumba itakayoharibiwa. Wale wanaomsikiliza Yesu na kumtii ni wenye hekima. Wanajenga nyumba itakayodumu.

Luka 7:1-17

Yesu alikuwa amefundisha tu kuhusu wema wa Mungu na kwamba wafuasi wake lazima wawapende maadui zao. Sasa Yesu alikubali kwenda nyumbani kwa kamanda wa jeshi la Kirumi. Wayahudi waliwaona Warumi kama maadui zao. Lakini kamanda huyu aliamini Yesu alikuwa na mamlaka kamili kutoka kwa Mungu juu ya uhai na kifo. Alikuwa na imani kubwa kwa Yesu kuliko Wayahudi walivyokuwa nayo.

Yesu aliona imani ya jemadari na akamponya mtumishi wake. Kisha Yesu alionyesha upendo wa huruma kwa mjane. Hakuna aliyemwomba amponye mwana wa mjane aliyekufa. Yesu alimfufua kwa sababu alitaka kuonyesha huruma kwa mama huyo. Watu waliouona wema na nguvu za Yesu walimsifu Mungu kwa kuwasaidia watu.

Luka 7:18-35

Yesu alisema kwamba Yohana Mbatizaji alikuwa mjumbe ambaye nabii Malaki alitabiri kuhusu.

Yohana alikuwa amewaandaa watu kumsikiliza Yesu, kuona kazi zake na kumfuata. Yohana alikuwa amebatiza watoza ushuru na watu wengi wengine. Watu hawa walikubali kwamba Mungu alikuwa akifanya kazi kupitia Yesu.

Wengine kama Mafarisayo hawakuamini kwamba Yohana na Yesu walikuwa wakisema ukweli. Yohana alikuwa na maswali kwa Yesu. Alikuwa amementarajia Yesu kuhukumu Israeli. Lakini Yesu hakuwa ameleta hukumu bado.

Yohana alituma wanafunzi wake kumuuliza Yesu ikiwa mtu mwingine ataleta hukumu iliyotarajiwa. Jibu la Yesu lilionyesha kwamba yeye ndiye Mwokozi ambaye Mungu alikuwa ameahidi kumtuma. Lakini wakati wa hukumu haukuwa umefika bado. Ilikuwa ni wakati wa kuponya watu na kutangaza habari njema za ufalme wa Mungu.

Luka 7:36-50

Mwanamke katika hadithi hii alijua kwamba alikuwa mwenye dhambi. Watu wengi katika Israeli hawakuwakubali wale waliowachukulia kuwa wenye dhambi wakubwa. Lakini mwanamke huyu alikuwa amepokea neema ya Mungu na alikuwa na shukrani kubwa.

Alimwonyesha Yesu kwamba alimpenda kwa kumheshimu kwa njia maalum. Alisafisha miguu yake kwa machozi yake, nywele zake na busu zake. Kisha akafunika miguu ya Yesu kwa manukato yaliyogharimu pesa nyingi.

Mfarisayo aliyemwalika Yesu kwa chakula cha jioni hakuielewa hali iliyokuwa ikitokea. Hakuielewa kwamba Yesu alikuwa akiwakomboa watu kutoka kwa nguvu za dhambi. Hakutambua kwamba yeye pia alikuwa mwenye dhambi kama yule mwanamke. Hakuielewa kwamba yeye pia alihitaji upendo na msamaha wa Mungu.

Luka 8:1-18

Kazi maalum ya Yesu kutoka kwa Mungu ilikuwa kuwaalika watu kuwa sehemu ya ufalme wa Mungu. Ili kufanya hivyo, alisafiri akifundisha na kuponya watu.

Wengi waliomwamini Yesu walimsaidia. Wanafunzi 12 walikuwa washirika muhimu na Yesu katika kueneza habari njema. Wanawake wengi pia walisafiri na Yesu. Wengine aliwaponya kutokana na magonjwa. Wengine aliwaweka huru kutoka kwa roho na mapepo maovu. Roho na mapepo maovu yalikuwa viumbe wa kiroho waovu. Wanawake walitumia pesa zao kumsaidia Yesu na wanafunzi kufanya kazi yao.

Walikuwa kama mbegu katika udongo mzuri ambao Yesu alisimulia hadithi kuhusu. Wanawake walikuwa wamesikia ujumbe wa Yesu na walikuwa waaminifu kwake. Hii ilionyeshwa kupitia matendo yao mema.

Hadithi ambazo Yesu alisimulia zinaitwa mithali. Watu wengine walikuwa wazi kwa ujumbe wa Yesu. Mithali ilivasaidia watu hawa kuelewa njia za Mungu. Watu wengine walimpinga Yesu. Hawakutaka kusikia hadithi kuhusu ufalme wa Mungu. Hawakuelewa kile Yesu alikuwa akisema.

Nuru ambayo Yesu analeta ni kwa wale wanaojua wako katika giza. Ni kwa wale wanaotaka kuona.

Luka 8:19-21

Yesu alikua katika familia yenye wazazi na kaka na dada. Familia yake ilikuwa muhimu kwake.

Yesu alikuja duniani kuonyesha watu kwamba ufalme wa Mungu ni kama familia kubwa. Watu

wanakuwa sehemu ya familia ya Mungu kwa kumwamini Yesu.

Wote wanaogeuka kutoka dhambi na kumtii Mungu ni wanafamilia wa Yesu.

Luka 8:22-39

Yesu alipoituliza dhoruba, wanafunzi walishangazwa. Pia waliogopa. Hawakuwahi kumjua mtu kama Yesu. Hawakumwelewa kikamilifu alikuwa nani. Hata ingawa walijawa na hofu, walibaki na kuendelea kufanya kazi na Yesu.

Jinsi Yesu alivyomponya mtu aliyeishi kati ya makaburi iliwaogopesha Wagerasi. Kwa sababu walikuwa na hofu walitaka Yesu aondoke. Mtu ambaye Yesu alimponya alitaka kwenda na Yesu. Yesu mara nyingi aliwaambia watu aliwaponya wasizungumze kuhusu uponyaji wao. Lakini alimpa maagizo tofauti sana mtu huyu. Alitakiwa kurudi nyumbani na kuwaambia kila mtu kuhusu kazi ya Mungu katika maisha yake. Yesu alitaka mtu huyo awe sehemu ya jamii ya Wagerasi tena. Na alitaka watu waliomuogopa wasikie habari njema.

Luka 8:40-56

Yesu alikuwa ameonyesha kwamba alikuwa na uwezo wa kuponya magonjwa. Pia alikuwa na uwezo wa kufufua watu kutoka kwa wafu. Watu walitambua hili na walitaka msaada wake.

Yesu aliwasaidia watu wengine bila wao kuomba. Watu wengine kama Yairo waliomba waziwazi msaada wa Yesu. Wengine kama mwanamke katika hadithi hii walijaribu kupata msaada wa Yesu bila mtu yeyote kugundua.

Yesu alichukua muda kumtafuta mwanamke ambaye alikuwa ameponywa kwa siri. Alitaka ajue kwamba anamjali. Hata hivyo, alipokuwa akitumia muda na mwanamke huyo, binti ya Yairo alikufa. Hili halikumtia Yesu wasiwasi au kumfanya aharakishe. Badala yake, alimfariji Yairo walipokuwa wakisafiri.

Kwenye nyumba ya Yairo, Yesu alimfufua binti yake kutoka kwa wafu. Kisha alihakikisha kwamba alikula kitu. Yesu anamjua kila mtu na anashughulikia mahitaji ya kila mtu.

Luka 9:1-17

Yesu aliwatuma wanafunzi 12 kwenda kueneza habari njema za ufalme wa Mungu.

Nguvu za Mungu zilikuwa zikifanya kazi kwa wanafunzi. Walifukuza pepo na kuponya wale waliokuwa wagonjwa.

Waliporudi kutoka safari yao, Yesu aliwalisha watu wa Mungu. Kulikuwa na chakula kingi sana kiasi kwamba baada ya kila mtu kula kulikuwa na mabaki mengi.

Hii ilionyesha kuwa Mungu anaweza kuwapa watu wake hata wakati inaonekana haiwezekani.

Luka 9:18-27

Watu wa Israeli walikuwa na mawazo tofauti kuhusu Yesu alikuwa nani hasa. Hatimaye wanafunzi walitambua kwa sauti kwamba Yesu alikuwa Masiya wa Israeli.

Yesu alikuwa akifanya kazi kubadilisha uelewa wao wa kile ambacho Masihi angefanya. Masihi hangeweza kupigana vita dhidi ya Warumi. Hicho ndicho ambacho Wayahudi wengi walikuwa wakitarajia. Badala yake, Yesu angekabiliana na kifo. Vita vyake vingekuwa dhidi ya kila kitu kinachojaribu kuzuia ufalme wa Mungu.

Yesu angerudi katika utukufu na kutoa maisha mapya kwa wote wanaomfuata kwa uaminifu. Wanafunzi wake wangelazimika kujifunza kuteseka kama Masihi wao alivyofanya. Pia wangelazimika kujifunza kuhudumia wengine kama Yesu alivyofanya. Hivyo ndivyo ilivyomaanisha kubeba msalaba wao na kumfuata.

Luka 9:28-36

Ilikuwa ni kawaida kwa Yesu kupanda mlima kuomba. Katika hadithi hii aliwachukua wanafunzi wake waaminifu zaidi Petro, Yohana na Yakobo pamoja naye.

Mose na Eliya walionekana mlimani pamoja na Yesu. Mose alikuwa muhimu katika vitabu vya Agano la Kale kuhusu historia ya agano ya Israeli. Eliya alikuwa mmoja wa manabii muhimu zaidi wa Agano la Kale. Uwepo wao ulionyesha kuwa kila kitu Agano la Kale kilichosema kuhusu Yesu kilikuwa kweli.

Yesu alizungumza nao kuhusu kazi ambayo angefanya huko Yerusalemu. Petro, Yohana na Yakobo walishangazwa na pia kuchanganyikiwa. Kisha Mungu akazungumza kutoka kwenye wingu. Zamani Mungu alikuwa amezungumza na Musa kutoka kwenye wingu. Hapo ndipo alipowapa Israeli maagizo yake yaliyorekodiwa katika agano la Mlima Sinai.

Kwenye mlima na Yesu, Mungu alitoa maagizo tena kutoka kwenye wingu. Maagizo ya Mungu kwa wanafunzi watatu yalikuwa kumsikiliza Mwana wake.

Luka 9:37-50

Wanafunzi walikuwa washirika wa Yesu lakini hawakuweza kufanya kila kitu Yesu alichofanya. Yesu alimponya mvulana ambaye wanafunzi hawakuweza kumsaidia.

Wanafunzi bado hawakuelewa ni aina gani ya ufalme wa Mungu. Haikuwa na maana kwao kwamba Masihi angekufa. Walikuwa na wasiwasi kuhusu jinsi watakavyokuwa muhimu katika ufalme wa Mungu.

Yesu aliwaambia wabadilishe mawazo yao na kuwa kama watoto. Walilazimika kuachana na nguvu zao. Watoto wadogo hawawezi kutetea haki zao na hawana nguvu juu ya wengine. Hata hivyo, Yesu Masiha anawatunza.

Yeye ni kiongozi anayehudumia wengine na kuteseka kwa ajili yao. Wafuasi wa Yesu lazima wafuate mfano wake.

Luka 9:51-62

Sehemu iliyobaki ya injili ya Luka inahusu safari ya Yesu kwenda Yerusalemu na kazi yake huko. Hapo ndipo Yesu angeutoa uhai wake kuwaokoa watu kutoka dhambini. Kisha angeitawala kama Mfalme kutoka mbinguni.

Kijiji kimoja katika Samaria kilikataa kumruhusu Yesu kukaa hapo alipokuwa akisafiri kwenda Yerusalemu. Yesu hakuwaadhibu. Pia hakuwaadhibu wale waliodai kuwa wangemfuata lakini hawakutimiza ahadi yao.

Yesu aliwaalika watu katika ufalme wa Mungu. Hangeweza kuwa Mfalme kupitia vurugu au kwa kulazimisha watu kumfuata.

Luka 10:1-24

Mara nyingine tena, Yesu aliwatuma wanafunzi wake kwenda kutangaza kazi yake kwa watu zaidi. Wakati huu badala ya wanafunzi 12 pekee Yesu alituma wafanyakazi wengi zaidi. Walitembea katika nchi ya Israeli wakitoa amani na uponyaji kwa watu wa Mungu.

Yesu alionya kwamba ikiwa ofa haingekubaliwa, hukumu ingefuata. Muda mrefu kabla ya Yesu kuja duniani watu wa Tiro na Sidoni walifanya mambo maovu. Watu hao hawakupata nafasi ya kumwona Yesu au kusikia ujumbe wake. Yesu alisema kwamba kama wangeona, wangegeuka kutoka dhambi zao.

Hata hivyo, watu wengi wa Israeli hawakukubali habari njema za ufalme wa Mungu. Wakati wanafunzi waliporudi, Yesu alijawa na furaha kupitia Roho Mtakatifu. Alimshukuru na kumsifu Baba yake kwa kufanya kazi kupitia wanafunzi. Mungu alifanya kazi kupitia wao kuleta uzima na uponyaji kwa ulimwengu.

Luka 10:25-37

Mtu aliyefahamu mengi kuhusu sheria za Israeli alimuuliza Yesu swali. Mtu huyo alijua kuwa ilikuwa muhimu kumpenda Mungu na kuwapenda jirani zake. Hii ilikuwa muhimu ili kupokea uzima wa milele.

Kwa hiyo akamwuliza Yesu aeleze majirani zake ni nani. Swali lake halikuwa la dhati. Aliuliza ili kuonyesha jinsi alivyokuwa mzuri tayari katika kutii Sheria ya Mose. Yesu alijibu kwa kusimulia mfano. Katika hadithi, Myahudi mmoja alishambuliwa na wanyang'anyi.

Viongozi wa kidini wa Kiyahudi walipita karibu na mtu huyo lakini hawakumsaidia. Walimtendea mtu huyo kama mgeni badala ya kama jirani. Ni mtu kutoka Samaria aliyesimama kumsaidia. Alimtendea Myahudi aliyejeruhiwa kama jirani. Alionyesha upendo wa kina na kujali kwa mtu aliyejeruhiwa.

Hii ilikuwa ya kushangaza kwa sababu Wayahudi wengi na Wasamaria walichukiana. Yesu alifundisha kwamba watu wanapaswa kuzingatia wanadamu wote kuwa jirani zao. Hii inamaanisha kuwaheshimu, kuwapenda na kuwajali wote. Mungu anatarajia watoto wake kuwapenda hata wale wanaonekana kama maadui.

Luka 10:38-42

Katika wakati wa Yesu, kwa kawaida ni wavulana na wanaume pekee ndio walikuwa wanafunzi wa marabi.

Kwa kuketi miguuni pa Yesu Maria alikuwa akifanya kama mwanafunzi wa Yesu rabi.

Yesu alifurahi kwamba Maria alikuwa amechagua kutumia muda naye na kumsikiliza.

Hiyo ilikuwa muhimu zaidi kuliko kazi yoyote ambayo angefanya kwa ajili yake.

Luka 11:1-13

Wanafunzi waliona jinsi maombi yalivyokuwa muhimu katika maisha ya Yesu. Walitaka kujifunza kuomba kama Yesu alivyofanya. Maneno ya maombi ambayo Yesu aliwafundisha ni yenye ujasiri.

Wanafunzi wa Yesu wanapaswa kumwita Mungu Baba yao. Wanapaswa kuomba jina la Mungu liheshimiwe kote ulimwenguni. Wanaweza kuamini kwamba Mungu analeta ufalme wake na wanapaswa kutamani zaidi ya huo ufalme.

Yesu aliwaambia wanafunzi waombe Mungu kwa mkate wa kila siku. Alikuwa akizungumzia zaidi ya mkate ambao watu huoka na kula. Katika Yohana 6:32 Yesu anaitwa mkate wa kweli kutoka mbinguni. Hii inamaanisha kwamba uzima huja kupitia Yesu. Yesu anafanya iwezekane kwa watu kuwa na uzima usioweza kuharibiwa.

Wanafunzi wa Yesu wanapaswa kuomba msamaha wa dhambi zao. Na wanapaswa kumwomba Mungu msaada ili kubaki waaminifu. Wanahitaji msaada wake kusema hapana kwa dhambi wanapojaribiwa.

Yesu kisha alisimulia hadithi kadhaa kuhusu maombi. Hadithi hizi zilionyesha kwamba Mungu anataka maombi yawe sehemu muhimu ya maisha ya watoto wake.

Luka 11:14-26

Watu wengi walitambua kwamba Yesu alifanya kazi kuu lakini hawakuamini alitoka kwa Mungu.

Walielezea kwa kusema kwamba Yesu alipokea nguvu zake kutoka kwa mkuu wa pepo. Hiyo ilikuwa njia ya kuzungumzia shetani.

Yesu alieleza kuwa kazi yake inaokoa maisha ya watu. Yeye si kama viumbe wa kiroho waovu wanaoharibu maisha ya watu.

Yesu hufanya kazi yake kwa ajili ya ufalme wa Mungu kupitia nguvu za Mungu.

Luka 11:27-36

Watu walishangazwa na miujiza aliyoifanya Yesu na mafundisho yake yenye nguvu. Lakini Yesu alitaka watu wafanye zaidi ya kushangaa. Alitaka wamtii Mungu.

Alikuwa ameleta nuru ya Mungu ulimwenguni. Alitaka kila mtu awe na nuru ya Mungu. Lakini watu wa Israeli walikuwa wakichagua giza na uovu. Hawakuwa wakigeuka kutoka kwa dhambi zao kama watu wa Ninawi walivyofanya.

Yesu aliwaonya watu wasikose nafasi yao ya kugeuka kutoka dhambini kabla ya hukumu kuja.

Luka 11:37-54

Yesu alionyesha kwamba Mafarisayo wengi walikuwa wanafiki. Walijaribu kuonekana kama watu wema na wacha Mungu. Lakini walikuwa wasio na uchaji wa Mungu, pia walikuwa waovu na wenye dhambi.

Walitaka watu wafikirie kwamba walikuwa muhimu. Lakini waliwatendea wengine vibaya. Mafundisho ya viongozi hao hayakuleta uzima. Badala yake, waliweka mizigo mizito juu ya watu wa Mungu.

Viongozi hao walijali tu mambo madogo na yasiyo na umuhimu. Walishindwa kufanya mambo muhimu kama kuwa waadilifu na kutoa kwa wengine bila ubaguzi. Hawakuwakubali manabii ambao Mungu aliwatuma kuwaonya.

Yesu aliwaambia kwamba wangehukumiwa kwa hili. Mafarisayo na walimu wa sheria hawakufurahia Yesu.

Luka 12:1-12

Yesu alianza kuwaandaa wanafunzi wake kwa ajili ya mateso ambayo wangepitia baadaye.

Wale waliomfuata Yesu kwa uaminifu wangekuwa hatarini. Watawala na mamlaka wangepitia

kuwalazimisha kuacha kumfuata Yesu na kuacha kumtumikia.

Je, wangeacha wakati watu waliwadhuru kwa kuhubiri kwamba Yesu ni Mwana wa Mungu?

Yesu aliwaahidi wanafunzi kwamba Mungu hatawaacha kamwe. Roho Mtakatifu angekuwa nao daima. Mungu anawajua watoto wake na anawajali sana.

Luka 12:13-34

Yesu aliona kwamba watu wengi walifikiria tu kuhusu kile walichokuwa nacho au wasichokuwa nacho. Walijali tu kuhusu kile walichohitaji na kutaka wakati huo.

Yesu aliwaambia waache kuwa na wasiwasi kuhusu vitu ambavyo havidumu. Anataka wafuasi wake watamani mambo ambayo Mungu anatamani. Hawapaswi kujali kumiliki vitu vingi au kuwa na utajiri wa pesa. Hawapaswi kujifikiria wao wenyewe tu. Wanapaswa kutoa kwa ukarimu kwa maskini. Hivyo ndivyo Yesu alivyomaanisha kuhusu kuwa tajiri machoni pa Mungu.

Yesu pia alifundisha kwamba Mungu anawatunza mimea na wanyama. Viumbe vyote vya Mungu vinaweza kumwamini ili awatunze. Watu lazima wajali mambo ambayo Mungu anajali. Hivyo ndivyo wanavyoweza kuwa sehemu ya ufalme wa Mungu.

Luka 12:35-59

Yesu alizungumza kuhusu safari yake kwenda Yerusalemu. Ilikuwa ni kama alikuwa njiani kwenda mahakamani na watu wa Israeli. Alitaka waache dhambi zao, wamwamini na kumtii Mungu. Alitaka wamkubali kama Mfalme na Masihi wao. Kisha wangeweza kuepuka hukumu na adhabu.

Lakini alijua kwamba wangemuua. Yesu angepata mateso. Alieleza kuwa ni ubatizo wa mateso. Kwa hiyo hukumu ingekuja kwa Israeli kwa kutomkubali Yesu kama Mwana wa Mungu. Hilo lilitokea wakati Warumi walipoharibu Yerusalemu na hekalu katika mwaka wa 70 Baada ya Kristo (BK).

Hata hivyo, Yesu aliahidi kurudi duniani. Atatawala milele kama Mwana wa Adamu. Aliwafundisha wafuasi wake kuwa tayari kumpokea. Wanaweza kuwa na uhakika kwamba atarudi. Hakuna

anayejua ni lini hilo litatokea. Wale wanaomfuata Yesu lazima waendeleo kumtumikia kwa uaminifu akiwa ameondoka. Lazima waendeleo kuwa waaminifu kwa Yesu hata wanapokuwa wanatendewa vibaya kwa kumfuata. Itakuwa furaha ya ajabu kwa wafuasi wa Yesu wakati Bwana wao atakaporudi.

Luka 13:1-9

Yesu aliambiwa kuhusu jambo baya sana ambalo Pilato gavana alikuwa amefanya kwa baadhi ya Wagalilaya. Na mnara huko Siloamu ulikuwa umeanguka juu ya watu 18 na kuwaua.

Je, mambo haya ya kusikitisha yalitokea kwa sababu watu hao walikuwa wamefanya dhambi mbaya? Hapana. Yesu alieleza kwamba watu hao hawakuwa wenye dhambi zaidi kuliko mtu mwingine yeyote.

Kisha alisimulia hadithi kuonyesha jinsi ilivyo muhimu kuacha dhambi. Hukumu kwa dhambi itakuja. Lakini Mungu ni mvumilivu. Anataka watu watubu na kuacha dhambi ili wasiangamizwe.

Luka 13:10-17

Yesu alimponya mwanamke siku ya Sabato.

Kiongozi wa sinagogi alikasirika sana kuhusu hili.

Lakini Yesu alikuwa akifanya kazi ambayo Mungu alikuwa amemtuma kufanya.

Hapo awali, Yesu alitangaza kwamba Mungu alikuwa amemtuma kuwaweka watu wake huru.

Kumweka huru mwanamke huyu ilikuwa muhimu zaidi kuliko kufuata sheria za siku ya Sabato.

Luka 13:18-30

Wayahudi wengi wakati wa Yesu walikuwa wakisubiri ufalme wa Mungu. Walitarajia kuwa ufalme utakuja kwa njia kubwa na ya ajabu. Lakini Yesu alifundisha kwamba ufalme wa Mungu huja ulimwenguni kwa njia tofauti kabisa. Alisimulia hadithi kuelezea jinsi utakuja.

Yesu alisema kwamba ufalme ni kama mbegu ndogo. Pia ni kama kiasi kidogo cha chachu. Mungu huanza kwa njia ndogo na vitu vidogo. Lakini hivi hukua na kukua.

Wengi nchini Israeli walipenda kusikia mafundisho ya Yesu na kuona matendo yake makuu. Lakini hawakumjua kweli na hawakutii mafundisho yake. Walidhani wangukuwa sehemu ya ufalme wa Mungu kwa sababu walitoka kwa ukoo wa Abrahamu. Kwa hivyo hawakujaribu kwa bidii kuingia humo. Ilikuwa kama walikuwa wanapita mlango wa ufalme wa Mungu. Kwa sababu hii, mlango wa ufalme wa Mungu ungefunguliwa kwa mataifa mengine.

Luka 13:31-35

Mfalme Herode Antipa alikuwa ameamua kwamba Yesu lazima afe.

Lakini Yesu hakuhofia. Mfalme Herode hakuweza kumzuia kufanya kazi yake.

Yesu alijua kile ambacho kingemtokea huko Yerusalemu. Lakini bado alikuwa amejitolea kabisa kufanya kile ambacho Mungu alimtuma kufanya.

Yesu alitamani kuiokoa mji wa Yerusalemu kutoka kwenye hukumu iliyokuwa inakuja. Lakini watu hawakutaka kumsikiliza Yesu au kumkubali.

Hii ilimfanya Yesu kuwa na huzuni sana.

Luka 14:1-14

Je, Yesu angemponya mtu siku ya Sabato katika nyumba ya Mfarisayo? Kila mtu alitazama kuona. Yesu alijua kwamba Mafarisayo wangeokoa watoto na wanyama kutokana na hatari siku ya Sabato. Hawangeichukulia kuwa ni kazi. Na alijua kwamba kuponya siku ya Sabato hakukuwa kinyume na Amri Kumi.

Basi Yesu alimponya mtu huyo wakati alipokuwa akila pamoja na Mafarisayo kadhaa. Baadhi ya wageni kwenye chakula hicho walikuwa wakitafuta heshima yao wenyewe. Walitaka viti bora mezani. Yesu alisema kwamba wanapaswa kuwa wanyenyekevu. Aliwaambia kwamba wanapaswa kusubiri Mungu awainue.

Yesu pia aliwafundisha wageni kuwaalika watu wengine mbali na marafiki na familia zao kwa chakula. Wanapaswa kuwaalika watu ambao hawakuweza kuwalipa kwa kile walichowafanyia. Mungu angewalipa watakapofufuliwa kutoka kwa wafu. Hilo lingetokea Mungu atakapoleta uumbaji mpya.

Luka 14:15-24

Watu wa Kiyahudi walifikiria ufalme wa Mungu kama karamu kuu. Wakati Masihi atakapokuja, wangeweza kula pamoja kama marafiki na Mungu. Walikuwa wakisubiri hili kwa muda mrefu.

Yesu alisimulia mfano kuhusu karamu kuu. Katika hadithi hiyo wageni wa kwanza waliokuwa wamealikwa walitoa visingizio vya kutokwenda kwenye karamu. Kwa hiyo bwana aliwaalikwa watu wa aina nyingine badala yake.

Yesu alikuwa akizungumza kuhusu Wayahudi ambao walikataa kuamini ujumbe wake kuhusu ufalme wa Mungu. Walikuwa kama wale wageni wa kwanza ambao hawakutaka kwenda kwenye karamu. Lakini karamu ya Mungu haitapotea bure. Mungu atahakikisha kwamba nyumba yake imejaa. Ujumbe wa ufalme wa Mungu utaenea kwa watu wote na mataifa yote.

Luka 14:25-35

Yesu alisema kwamba watu wanaomfuata wanahitaji kubeba msalaba wao wenyewe. Alimaanisha kuwa ni ngumu kuwa mmoja wa wanafunzi wake.

Ni ngumu kwa sababu inamaanisha kuacha vitu vingi. Inahitaji kujitolea kikamilifu kwa Yesu. Mara nyingi inamaanisha kwenda kinyume na kile ambacho wanafamilia wanataka. Inamaanisha kuwa tayari kufa kwa ajili ya Yesu.

Kutokana na hayo, watu wanahitaji kufikiria kwa makini kuhusu kumfuata Yesu. Kila mtu lazima aamue kama kumfuata Yesu kunastahili gharama hiyo.

Luka 15:1-10

Walimu wa sheria na Mafarisayo walikasirika kwamba Yesu aliwakaribisha kila mtu. Walichukia watoza ushuru. Mafarisayo hawakuwakubali watu ambao walidhani ni watenda dhambi wabaya.

Kwao, wenye dhambi hawa walikuwa najisi kwa sababu hawakutii sheria za Kiyahudi. Mafarisayo waliamini kwamba wenye dhambi wanapaswa kufanya bidii zaidi katika kutii sheria.

Yesu alijibu kwa kusimulia hadithi tatu. Ya kwanza ilikuwa kuhusu kondoo aliyepotea na ya pili ilikuwa kuhusu sarafu iliyopotea. Ya tatu ilikuwa kuhusu mwana aliyepotea.

Mifano hii ilionyesha kile Yesu alikuwa akifanya Israeli. Alikuwa akitafuta watu waliotambua kuwa wamepotea. Alikuwa akiwaokoa na kuwapeleka katika ufalme wa Mungu. Ufalme wa mbinguni ni kwa wote wanaotaka kupatikana na Yesu.

Luka 15:11-32

Hadithi ya tatu Yesu aliyoeleza kuhusu vitu vilivyopotea ilikuwa kuhusu baba na wanawe. Maneno na matendo ya mwana mdogo yalikuwa ya kushangaza. Aliomba sehemu yake ya mali ya familia wakati baba yake bado alikuwa hai. Hiyo ilikuwa sawa na kutaka baba yake awe amekufa. Kisha aliacha familia yake na kupoteza pesa zake katika maisha ya dhambi.

Punde pesa zake na kiburi chake vikaisha. Alikuwa maskini sana kiasi kwamba alikula chakula cha nguruwe. Kisha alitubu. Aliacha kuishi katika njia za dhambi na akarudi kwa baba yake. Baba alimsamehe mwanawe mdogo na alifurahi sana kwamba amerudi nyumbani.

Watu wengi waliokuwa wakimsikiliza Yesu walikuwa kama mwana mdogo. Hawakuwa wamezingatia njia za Mungu na walikuwa wakiishi maisha ya dhambi. Yesu aliwaomba waache dhambi zao na waishi karibu na Mungu.

Viongozi wa Israeli walikuwa kama kaka mkubwa katika hadithi hiyo. Alikasirika kwamba karamu ilifanyika kwa ajili ya kaka yake mdogo mwenye dhambi. Viongozi wa Israeli walimwona Yesu akiwakubali watu waliokuwa na dhambi na najisi. Walimwona akishiriki upendo wa Mungu nao. Viongozi hawakutaka hilo litokee. Lakini Mungu anafurahi watoto wake waliopotea wanapomjia. Kuna furaha kubwa mbinguni watu wanapoacha dhambi zao. Hiyo ndiyo maana ya hadithi zote tatu katika Luka sura ya 15.

Luka 16:1-12

Hadithi ya mwisho ambayo Yesu alisimulia katika Luka sura ya 15 ilionyesha njia mbili za kushughulikia pesa. Mwana mmoja alitapanya pesa za baba yake kwa maisha ya dhambi. Mwana mwingine hakutumia wala kufurahia pesa za baba yake.

Kwenye Luka sura ya 16, Yesu alifundisha jinsi Mungu alivyotaka watu washughulikie pesa. Hadithi ya kwanza ni kuhusu msimamizi. Alikuwa

karibu kupoteza kazi yake. Kwa hiyo alitumia pesa za bwana wake kuwasaidia watu waliomdai bwana wake pesa. Kwa njia hiyo wangemsaidia wakati hakuwa na kazi tena. Msimamizi katika hadithi hakuwa mwaminifu lakini alikuwa mjanja. Yesu alitumia kama mfano kwa watu wa Mungu. Kama msimamizi huyo wanapaswa kupanga kwa busara. Wanapaswa kutumia pesa zao kuimarisha mahusiano yao na wengine. Lakini tofauti na msimamizi, watu wa Mungu wanapaswa kutumia utajiri na mali kwa uaminifu.

Yesu alizungumza kuhusu utajiri wa kweli. Hizo ni baraka za ufalme wa Mungu. Ni muhimu zaidi kuliko utajiri duniani. Mungu anataka kushiriki mibaraka hizo na watu wake. Lakini watu wake lazima waonyeshe kuwa wanastahili kuaminiwa.

Luka 16:13-18

Yesu alifundisha kwamba mafundisho yote ya Agano la Kale yalikuwa muhimu. Lakini mafundisho yake mapya kuhusu ufalme wa Mungu ni muhimu zaidi.

Mungu anataka watu wawe waaminifu kwake mioyoni mwao na katika matendo yao. Hii ni pamoja na kuwa wakweli na waaminifu na pesa. Watu hawapaswi kamwe kutumikia pesa au kuabudu.

Pia inajumuisha kuwa mwaminifu na mkweli katika mambo mengine ya maisha kama vile ndoa.

Luka 16:19-31

Hadithi ya mwisho katika Luka sura ya 16 ilikuwa onyo kwa Mafarisayo. Walipenda pesa lakini hawakufuata maagizo ya Mungu kuhusu kuwajali maskini.

Yesu alionyesha kwamba Mungu anajali sana maskini. Watu wake hawapaswi kuvutiwa na kuishi maisha rahisi na ya starehe. Wanapaswa kuwajali wengine.

Mtu tajiri katika hadithi hii hakuwa amefanya hivyo. Alikuwa ametumia pesa zake kwa ajili yake mwenyewe. Hakuwa ameshiriki mali yake na maskini kwa uhuru. Baada ya tajiri kufa, aliteseka sana. Alitaka mtu awaanye familia yake ili wabadilishe njia zao wakati bado walikuwa hai. Lakini hawakuwa wamewahi kusikiliza mafundisho ya Mungu. Kwa hivyo hawangesikiliza

onyo jipya. Hawangebadiilika hata kama wangeona mtu akifufuka kutoka kwa wafu.

Luka 17:1-10

Yesu alifundisha kuhusu njia ambazo Mungu anataka watoto wake waishi katika ufalme wake. Ndugu na dada katika familia ya Mungu hawapaswi kuongozana kwenye dhambi.

Wakati mtu anapowakosea, watoto wa Mungu lazima wazungumze na mtu huyo. Lazima wamwambie mtu huyo kosa alilolifanya. Lengo la kufanya hivyo ni kwa mtu huyo kuacha kutenda dhambi.

Kwenye Luka sura ya 15, Yesu alisimulia hadithi kuhusu jinsi Mungu anavyosherehekea sana watu wanapoacha kutenda dhambi. Watoto wa Mungu wanapaswa kushiriki furaha hii na kusamehe wengine wanapoacha dhambi.

Watoto wa Mungu pia wanaelewa kwamba wanapaswa kuwa watumishi wanyenyekevu wanaomtii Mungu. Mungu ataheshimu kiwango chochote cha imani ambacho watoto wake wanacho. Jambo muhimu ni kwamba wanaamini Yesu ni Bwana na wamejitolea kikamilifu kwake.

Luka 17:11-19

Katika hadithi hii, Yesu aliwaponya wanaume kumi.

Msamaria ndiye pekee aliyerudi kumshukuru Yesu.

Wayahudi waliwafikiria watu kutoka Samaria kama ni watu wa nje.

Katika injili yake, Luka alionyesha kwamba watu wengi wa nje waliamini Yesu na kumtumaini.

Watu wa nje walifanya hivi zaidi ya Wayahudi na viongozi wa kidini wengi walivyofanya.

Luka 17:20-37

Wayahudi wengi walidhani kwamba utawala wa Mungu duniani ungeanza mara tu Masihi atakapokuja. Mafarisayo walimuuliza Yesu ni lini jambo hili lingetokea. Yesu alisema kwamba ufalme wa Mungu ulikuwa tayari miongoni mwao. Alikuwa amelea ufalme wa Mungu. Mafarisayo

hawakuamini hilo. Hawakuamini kwamba Yesu alikuwa Mwana wa Adamu aliyetumwa na Mungu.

Yesu alisema kwamba siku moja kila mtu angeweza kutambua ukweli kuhusu yeye ni nani. Lakini kwanza alipaswa kuteseka. Alikuwa akizungumzia kifo chake msalabani. Kwa sababu Wayahudi wengi hawakumkubali, wangekabiliwa na hukumu. Yesu aliwaonya wanafunzi wake kuhusu wakati huu wa hukumu uliokuwa unakuja. Ingekuwa kama nyakati za hukumu zilizopita. Watu hawakuwa tayari kwa gharika iliyoharibu dunia katika wakati wa Nuhu. Watu hawakuwa tayari kwa moto na kiberiti ulioharibu miji wakati wa Loti. Na watu hawangekuwa tayari kwa hukumu iliyokuja kwa Israeli.

Lakini Yesu aliwaambia wanafunzi wake kuhusu hilo kabla halijatokea ili wawe tayari. Katika siku zijazo Yesu atarudi duniani na kutawala kila mtu na kila kitu. Wafuasi wa Yesu wanaishi kwa matumaini wakitazamia wakati ambapo hilo litatokea. Wanaendelea kufuata mfano wake wa kutoa maisha yao kwa ajili ya wengine. Kumfuata Yesu kwa uaminifu ndiyo njia bora ya kuwa tayari kwa kurudi kwa Yesu.

Luka 18:1-17

Yesu aliwaambia wanafunzi wake hadithi ili kuwafundisha zaidi kuhusu maombi. Mfano wa kwanza uliwafundisha kuwa kama mjane aliyesihi haki. Watu wa Mungu wanapaswa kumwomba kila wakati. Wanaweza kuamini kwamba anawasikia na kwamba atawajibu.

Wanafunzi wa Yesu wanapaswa pia kuwa wanyenyekevu wanapoomba. Hawapaswi kutumia maombi kujisifu kwamba wao ni bora kuliko wengine. Hivyo ndivyo Farisayo katika hadithi ya pili ya Yesu alivyofanya. Wanafunzi wa Yesu wanapaswa kuwa kama mtoza ushuru katika hadithi hiyo. Wote wanaoomba rehema ya Mungu wataipokea.

Kisha Yesu aliwaonyesha wanafunzi mfano mwingine wa rehema ya Mungu. Watu walileta watoto wachanga na wadogo kwa Yesu ili aweze kuwabariki. Hii iliwasumbua wanafunzi. Waliwaambia watu waache. Lakini Yesu alisema anataka kila mtu awe kama watoto wachanga wanyenyekevu na wenye uhitaji. Kwa njia hiyo wataweza kupokea baraka za ufalme wa Mungu.

Luka 18:18-30

Mtawala tajiri alimuuliza Yesu swali kuhusu uzima wa milele. Mtawala huyu alikuwa akizungumzia maisha wakati Mungu anapotawala kikamilifu kama Mfalme. Mtawala alikuwa na mamlaka na pesa nyingi. Alikuwa amejitahidi sana kutii amri za Mungu maisha yake yote. Lakini Yesu alisema hiyo haikutosha.

Mtawala alihitaji kutoa pesa zake kwa maskini na kumfuata Yesu. Hilo lingemfanya kuwa sehemu ya ufalme wa Mungu. Mtu huyo alihuzunika kwa sababu hakutaka kuachana na utajiri wake. Hii ilionyesha jinsi alivyokuwa amejitoa kwa mali yake. Mtawala alitaka kuhifadhi pesa zake zaidi kuliko alivyotaka kumtumikia Mungu.

Wayahudi wengi waliamini kwamba utajiri ulikuwa ishara kwamba Mungu alikuwa anawapenda. Kwa hivyo watu walishangazwa na maneno ya Yesu kuhusu pesa. Yesu anawaomba wafuasi wake kuacha mambo mengi ili kutumikia ufalme wa Mungu. Lakini anaahidi kwamba watapokea kutoka kwa Mungu zaidi ya kile wanachotoa. Katika ufalme wa Mungu watakuwa na uzima wa milele ambao hauwezi kuharibiwa.

Luka 18:31-43

Yesu aliwaambia wanafunzi waziwazi kile kitakachomtokea huko Yerusalemu. Aliwaelezea kazi kuu ambayo angefanya. Lakini hawakuweza kuona au kuelewa ukweli.

Kisha Yesu alipita karibu na mtu ambaye alikuwa kipofu. Ingawa hakuweza kuona, mtu huyu alielewa ukweli kuhusu Yesu. Alielewa kwamba Yesu ni Mwana wa Daudi.

Mtu kipofu aliomba zawadi ya kuona. Alisadiki kwamba Yesu angeweza kumpa, na Yesu alifanya hivyo. Kila mtu alimsifu Mungu kwa sababu ya muujiza ambao Yesu alifanya.

Luka 19:1-10

Zakayo alikuwa mkuu wa watoza ushuru. Alipata pesa kutokana na kazi yake mwenyewe na kazi ya maafisa wengine wa kodi. Kwa hiyo, Zakayo akawa tajiri sana.

Zakayo alitaka kumwona Yesu. Yesu alijua hili na akamtafuta Zakayo. Yesu alipompata Zakayo, Yesu alimkaribisha kwenye njia mpya ya kuishi.

Kutumia muda na Yesu kulibadilisha jinsi Zakayo alivyowatendea wengine. Alitoa nusu ya kile alichomiliki kwa maskini. Zakayo alikuwa amewadanganya watu wengi. Kwa hiyo aliwalipa mara nne zaidi ya kile alichokuwa amewachukua.

Zakayo aliweza kuishi kwa amani na wengine kwa sababu alikuwa na amani na Mungu. Zakayo alielewa kwamba alikuwa mwenye dhambi. Alielewa kwamba alikuwa mmoja wa wale waliopotea ambao walihitaji kuokolewa.

Luka 19:11-27

Yesu alikuwa karibu kufika Yerusalemu. Watu walikuwa bado wamechanganyikiwa kuhusu namna ufalme wa Mungu ambavyo ungevyo kuja. Walikuwa wakitarajia kitu kikubwa kitokee Yesu alipofika Yerusalemu. Kile walichotarajia hakitaifanyika.

Yesu hakusema hasa nini kingetokea. Badala yake, alisimulia hadithi kuhusu kile kitakachotokea siku zijazo. Jambo kuu la mfano huo ni kwamba watu lazima wafanye uamuzi. Lazima waamue kama wanamkubali Yesu kama Mfalme.

Yesu ni mtu muhimu katika hadithi. Atakuwa anaondoka. Wale anaowatawala lazima waendeleo kufanya kazi wakati hayupo. Yesu atakaporudi, watu watawajibishwa kwa kazi yao. Wale ambao ni waaminifu na wanaendelea kufanya kazi ya Mungu watapeleka thawabu. Watatawala pamoja na Mfalme Yesu. Wale ambao hawatafanya hivyo watakabili hukumu mabaya.

Luka 19:28-46

Yesu hatimaye aliwasili Yerusalemu. Umati ulipiga kelele maneno kutoka Zaburi 118. Kwa miaka mingi, zaburi hiyo ilikuwa imeimbwa kusherehekea Mungu kuwaokoa Israeli. Watu waliimba kwa ajili ya Yesu. Walimbariki kama Mfalme aliyetumwa na Mungu kuwaokoa.

Kabla ya kuanza kazi yake mjini, Yesu alilia kwa ajili ya Yerusalemu. Alitamani watu wa Mungu wangechagua njia ya amani. Mungu alikuwa amekuja kwa watu wake kupitia Yesu. Lakini wengi wao hawakumtambua Yesu kama Mwana wa Mungu. Wangehukumiwa kwa hilo. Katika miaka michache, majeshi ya Kirumi yangekuja na kuharibu Yerusalemu.

Lakini kwanza Yesu alikuwa na kazi ya kufanya. Alianza kwenye hekalu. Kusudi la hekalu lilikuwa kuwa nyumba ya Mungu. Lilikuwa kuwa mahali patakatifu kwa watu wote kuomba. Kwa hiyo Yesu aliwafukuza wale waliokuwa wamegeuza kuwa soko lisilo la haki.

Luka 19:47 - 20:19

Yesu alihubiri habari njema na kutenda kwa mamlaka hekaluni. Viongozi wa kidini waliokuwa wakisimamia hekalu hawakupenda hilo hata kidogo. Walitaka kujua ni nani aliyempa Yesu mamlaka ya kufundisha na kufanya alichofanya.

Hapo mwanzo Yesu alikataa kujibu kwa sababu hawakutaka kujibu swali lake kuhusu Yohana. Lakini kisha akawaambia hadithi ili kuelezea. Katika mfano huo, Mungu Baba ndiye mmiliki wa shamba la mizabibu. Yesu ni mwana wa mmiliki. Watu wa Mungu Israeli ni wapangaji. Watumwa ni manabii na watumishi ambao Mungu alikuwa amewatuma kwa Israeli. Mwishowe, wapangaji wanamua mwana wa mmiliki ili kuiba shamba la mizabibu. Yesu alisema kwamba Mungu ataleta hukumu dhidi ya wale waliotenda hivi. Mungu angegawana shamba lake la mizabibu na wengine badala yake.

Kisha Yesu alitumia maneno kutoka sura ya 22 katika Zaburi 118. Maneno haya yalionyesha kwamba Yesu ndiye jiwe muhimu zaidi. Mungu alikuwa akifanya kitu kipya na kilikuwa kimejengwa juu ya Yesu. Wale ambao hawakukubali hawangekuwa na sehemu katika furaha ya ufalme wa Mungu.

Luka 20:20-44

Mafundisho ya Yesu yalisababisha mgogoro kati yake na viongozi wa kidini wa Israeli. Yesu alionyesha jinsi walivyokuwa hawawaongozi watu wa Mungu vizuri au kwa busara. Hii iliwakasirisha viongozi. Walitafuta njia za kumuua. Walijaribu kumtega Yesu aseme kitu dhidi ya serikali ya Kirumi. Lakini jibu lake lilikuwa la busara sana kiasi kwamba hawakuweza kumkamata.

Kisha Masadukayo walijaribu kumtega aseme kitu dhidi ya Sheria ya Mose. Waliuliza swali gumu kuhusu wakati watu wanafufuka kutoka kwa wafu. Lakini mtego wao haukufanya kazi pia. Badala yake, Yesu alielezea kuhusu maisha baada ya Mungu kuwafufua watu kutoka kwa wafu. Watu

wanaomwamini Mungu watakuwa na aina mpya ya maisha. Itakuwa tofauti kabisa na kile ambacho Masadukayo walikuwa wakiongea juu yake.

Kisha Yesu aliwauliza swali kuhusu Daudi ambalo hawakuweza kujibu. Baada ya hapo viongozi wa kidini waliacha kujaribu kumnasa Yesu kwa maswali.

Luka 20:45-21:4

Yesu aliwaonya watu wa Israeli wasiwaamini viongozi wao wa kidini. Viongozi wengi hawakumpenda Mungu wala kumtumikia kwa mioyo ya dhati. Walikuwa na tamaa na hawakuonyesha huruma.

Viongozi wangetwaa nyumba za wajane waliposhindwa kulipa walichodaiwa.

Kisha Yesu alimsifu mjane aliyetoa sadaka ya pesa kwa Mungu. Sadaka yake ndogo ilikuwa yote aliyokuwa nayo. Kwa kutoa kila kitu, mjane alionyesha jinsi alivyomwamini Mungu kwa kina kumtunza.

Luka 21:5-36

Yerusalem ilikuwa kitovu cha maisha ya Israeli kama taifa. Na hekalu lilikuwa mahali muhimu zaidi Yerusalem. Hata hivyo, Yesu alitabiri kwamba lingeharibiwa.

Yerusalem hivi karibuni ingekuwa na matatizo mengi na watu wengi wangekufa. Hii ingekuwa hukumu ya Mungu dhidi ya taifa kwa kutokuamini kwamba Yesu alikuwa Masiya wao. Ingetokea wakati watu waliomzunguka bado walikuwa hai.

Wanafunzi wa Yesu wangesambaza habari njema kuhusu Yesu kuwa Mfalme. Lakini watu wengi wangepinga na kuwashambulia. Wajumbe wa familia zao wenyewe wangepokea. Ingekuwa wakati wa vurugu na kuchanganyikiwa. Yesu alitaka wanafunzi wake wawe tayari. Aliwaambia waangalie na kusali.

Mambo mengi ambayo Yesu alizungumzia yalitokea katika mwaka wa 70 Baada ya Kristo (BK). Yesu aliahidi kwamba wafuasi wake waaminifu wangepokea uzima wa milele ambao hauwezi kuharibiwa. Na aliahidi kwamba angerudi duniani. Ahadi hii inaleta furaha na tumaini kwa wafuasi wake.

Luka 21:37-22:6

Luka alielezea tabia za kila siku za Yesu. Kulikuwa na watu wengi karibu naye kila wakati.

Yuda Iskariote alikuwa amefanya kazi kwa karibu na Yesu kama mshirika katika kazi ya Mungu. Alijua Yesu angekuwa wapi na wakati mzuri wa kumkamata.

Luka hakueleza hasa kwa nini Yuda alikubali kumkabidhi Yesu kwa viongozi wa kidini. Lakini alifanya wazi kwamba sasa Yuda alikuwa akifanya kazi ya shetani.

Luka 22:7-30

Yesu alisherehekea Sikukuu ya Pasaka pamoja na wanafunzi wake. Katika Pasaka ya kwanza, damu ya wana-kondoo iliwaokoa Waisraeli wasiuwawe. Tangu wakati huo, Wayahudi walitoa dhabihu za wana-kondoo wakati wa Pasaka.

Yesu aliwaambia wanafunzi wake kwamba alikuwa karibu kuteseka na kisha kuuawa. Angeutoa mwili wake na damu yake kwa ajili yao. Luka alikuwa akionyesha kwamba Yesu alikuwa kama mwana-kondoo ambaye Wayahudi walimtoa dhabihu wakati wa Pasaka. Kupitia kifo chake kila mtu anaweza kuokolewa.

Kisha wanafunzi walibishana kuhusu nani atakayekuwa muhimu zaidi katika ufalme wa Mungu. Yesu alieleza kuwa ufalme wa Mungu haukuwa kama serikali za kibinadamu. Watawala na mamlaka za kibinadamu hutumia vurugu kulazimisha watu kufanya mambo. Lakini Yesu anaonyesha kwamba upendo ndio nguvu kubwa zaidi ya zote. Wanafunzi wake lazima wafuate njia yake ya upendo na huduma. Kisha watashiriki katika karamu wakati ufalme wa Mungu utakapokuja kikamilifu.

Luka 22:31-46

Ilikuwa wakati wa shida na huzuni kwa Yesu na wanafunzi. Yesu alijua kwamba alikuwa karibu kufa. Angewaacha marafiki wake wa karibu na washirika. Alikuwa akijaribu kuwaandaa ili waendeleo kufanya kazi yake atakapokuwa ameondoka.

Alijua wangepokea kukimbia na kumwacha afe peke yake. Yesu alikuwa ameomba imani yao iwe imara.

Lakini wanafunzi hawakuelewa. Walidhani Yesu alitaka wapigane kwa panga.

Yesu aliwahitaji kushiriki huzuni yake na kuomba pamoja naye. Hakutaka kukabiliana na kile alichokuwa karibu kukabiliana nacho. Na hakutaka wanafunzi wakabiliane nacho pia. Lakini Yesu alikuwa tayari kufanya hivyo.

Yesu alikuwa anakwenda kukabiliana na nguvu zote za uovu, dhambi na kifo. Maumivu ya Yesu yalikuwa halisi. Lakini alikuwa tayari kuteseka. Mateso yake yangeleta wokovu kwa kila mtu anayemwamini.

Luka 22:47-62

Yuda aliongoza umati kumkamata Yesu kwenye Mlima wa Mizeituni.

Wanafunzi walipigana walipokabili hatari. Lakini Yesu hakutaka kufanya chochote na vurugu. Mara moja alimponya yule mtu waliyemuumiza. Hakutaka kupigana na askari wa kuhani mkuu au Warumi.

Yesu hakuja duniani kushinda ushindi ambao ungekuwa wa muda mfupi tu. Alikuwa kushinda ushindi wa milele dhidi ya dhambi, kifo na uovu.

Baada ya Yesu kukamatwa, Petro alimfuata kwa umbali. Aliogopa kwamba huenda naye akakamatwa. Alidanganya kuhusu kumfahamu Yesu wakati watu walipomuuliza. Hapo awali, Petro alikuwa ameahidi kwa ujasiri kuwa mwaminifu kwa Yesu. Alipokumbuka onyo la Yesu, Petro alihuzunika sana.

Luka 22:63 - 23:7

Yesu alihukumiwa kwanza na viongozi wa kidini wa Israeli. Hili lilitokea karibu mwaka wa wa 30 Baada ya Kristo (BK).

Wazee walisema kwamba Yesu alikuwa na hatia ya kufundisha mambo ambayo si ya kweli kuhusu Mungu. Kulingana na Sheria ya Mose, alipaswa kuuawa kwa kufanya hivyo. Lakini serikali ya Kirumi haikuruhusu mahakama ya Kiyahudi kumuua mtu yeyote.

Kwa hiyo viongozi wa dini ya Kiyahudi walimpeleka Yesu kwa gavana wa Kirumi Pilato. Walimleta na shtaka dhidi ya Yesu kulingana na sheria za Kirumi. Walisema kwamba Yesu alidai kuwa mfalme. Serikali ya Kirumi iliwaadhibu

Wayahudi waliopigana dhidi ya utawala wa Kirumi. Lakini Pilato hakufikiri kwamba Yesu alikuwa na hatia ya chochote. Kwa hiyo alimpeleka ahukumiwe na mfalme wa Kiyahudi aitwaye Herode Antipa.

Luka 23:8-25

Yesu hakujibu maswali yoyote ya Herode Antipa. Alikuwa akitarajia Yesu afanye muujiza lakini Yesu hakufanya wowote. Kwa hivyo alimdhihaki Yesu kwa kuwa mfalme wa uongo.

Yeye na Pilato wote walikubaliana kwamba hapakuwa na msingi wa mashtaka dhidi ya Yesu. Lakini walitaka kufaidika na kile kilichokuwa kinatokea. Walitaka kuwafurahisha viongozi wa Kiyahudi na umati wenye hasira.

Baraba alikuwa amefanya mambo ambayo viongozi wa kidini walimshutumu Yesu kuyafanya. Luka alieleza wazi kabisa kwamba Baraba alikuwa na hatia na Yesu hakuwa na hatia. Hata hivyo, Pilato alikubali kumhukumu Yesu kifo na kumwachilia Baraba huru.

Luka 23:26-43

Wanajeshi wa Kirumi kwa kawaida waliwalazimisha wahalifu kubeba boriti ya mbao ya msalaba wao. Luka hakuonyesha ni kwa nini Yesu hakubeba wake. Mtu kutoka Afrika aitwaye Simoni alimbebea.

Njiani kuelekea kuuawa, Yesu alizungumza kwa upole na wanawake fulani ambao walikuwa na huzuni. Aliwapa onyo la mwisho kuhusu hukumu ambayo ingekuwa kwa Israeli.

Yesu alikuwa katika maumivu makali alipokufa. Hata hivyo, aliomba Baba yake awasamehe wale waliomuua. Yesu alisulubiwa kwenye msalaba kati ya wahalifu wawili wenye jeuri. Mmoja wao alitambua kwamba Yesu kweli alikuwa Mfalme. Kwa huyo mhalifu Yesu alizungumza maneno ya tumaini walipokuwa wakining'inia kwenye misalaba yao. Mtu huyo angekuwa na Yesu katika ufalme wa Mungu.

Luka 23:44-56

Alipokufa, Yesu alisema kwa sauti jinsi alivyomwamini Mungu. Alimwamini Mungu na maisha yake hata alipokabiliana na kifo.

Watu katika umati waliomtazama akifa hawakuwa na hasira tena na kupiga kelele. Walihuzunika. Dunia ilionekana kuhuzunika pia. Kulikuwa na giza na hapakuwa na mwangaza wa jua.

Ilikuwa kama Yesu ameshindwa kuwaokoa watu wa Mungu kutoka kwa dhambi, kifo na uovu. Hata hivyo, kiongozi wa askari wa Kirumi alielewa ukweli kuhusu Yesu. Alitambua kwamba Yesu hakuwa mhalifu bali mtu ambaye alikuwa amefanya kazi nzuri.

Kisha mtu mmoja aliyeitwa Yosefu alihakikisha kwamba mwili wa Yesu ulitunzwa ipasavyo. Yosefu alikuwa mwanachama wa Sanhedrin na alikuwa mfuasi wa Yesu.

Wanawake waliomfuata Yesu kutoka Galilaya walitazama yote. Hawakuweza kuandaa kikamilifu mwili wake kuzikwa hadi baada ya siku ya Sabato.

Luka 24:1-12

Wanawake wengi walikuwa wamemsaidia Yesu kwa uaminifu alipokuwa akifanya kazi na kuhudumu katika Israeli. Wengi wao walikwenda kaburini kwake. Walijua kwamba Yesu alikuwa amekufa. Walielewa kwamba mwili wake ungebaki kaburini milele.

Lakini malaika walitangaza kwamba Yesu hakuwa pale. Makaburi ni kwa ajili ya watu waliokufa. Yesu Masihi alikuwa amefufuka! Yuko hai! Wanawake waaminifu walichanganyikiwa na kuogopa.

Wanafunzi hawakuamini habari ambazo wanawake waliwaambia. Yesu alikuwa amewaambia mara nyingi kwamba angefufuka kutoka kwa wafu. Lakini hakuna aliyekuwa ameielewa alimaanisha nini kwa hili.

Tangazo la malaika lilimaanisha kwamba mwili wa Yesu una uhai ambao kifo hakiwezi kuharibu. Kifo kilikuwa adui wa uumbaji wa Mungu. Yesu alionyesha kwamba Muumba wa uhai alishinda ushindi dhidi ya kifo.

Luka 24:13-35

Wafuasi wawili wa Yesu walizungumza walipokuwa wakitembea kuelekea mji mwingine. Ilikuwa wazi kwao kwamba nguvu za Mungu zilikuwa zikifanya kazi kupitia Yesu. Walikuwa na uhakika kwamba alikuwa nabii.

Wanaume hawa walikuwa na matumaini makubwa kwamba Yesu alikuwa Mfalme wao. Walikuwa wameamini kwamba Yesu angewaokoa watu wa Israeli kutoka kwa maadui wao. Lakini kisha Yesu alikufa. Matumaini yao yote yalivunjika.

Waliposikia kwamba kaburi la Yesu lilikuwa tupu, walihuzunika na kuchanganyikiwa. Kisha mgeni akaanza kuzungumza nao. Aliwasaidia kuelewa kilichotokea. Alitumia Agano la Kale kulielezea. Kwanza ilikuja mateso na kifo kwa Masihi. Kisha ikaja utukufu na nguvu za Mungu zilizoonyeshwa kupitia ufufuo.

Mgeni aliwapa mkate kwenye mlo wao. Alipowahudumia, wafuasi wa Yesu walimtambua. Katika miaka yake ya kazi, Yesu alikuwa amekula milo mingi na watu wa aina zote. Sasa baada ya kifo chake alishiriki mlo na wafuasi wake kama rafiki yao.

Luka 24:36 - 53

Maneno ya kwanza ya Yesu kwa wanafunzi wake baada ya kifo chake yalikuwa maneno ya amani. Alifanya wazi kabisa kwamba hakuwa mzimu au roho. Alikuwa nao tena katika mwili wake halisi. Hata alikula samaki waliopikwa.

Lakini marafiki zake wa karibu hawakumtambua mara moja. Walijua ni yeye tu walipoona alama za misumari mikononi na miguuni mwake. Yesu bado ni mwanadamu halisi. Pia kwa namna fulani ni tofauti na alivyokuwa awali. Hii ni siri ya ajabu.

Yesu alieleza kwamba hadithi ya kifo chake na ufufuo ilikuwa katika Maandiko. Hadithi, sheria, unabii na mashairi katika Agano la Kale vilimwelekeza yeye. Yesu aliwasaidia wanafunzi kuelewa Maandiko kwa uwazi. Kisha akawapa maagizo kuhusu kazi ambayo walipaswa kufanya.

Wafuasi wa Yesu lazima waambie wengine habari njema. Lazima wahubiri kuhusu kusamehewa na maana ya kumfuata Yesu. Lazima washiriki ujumbe huu na Wayahudi na watu kutoka kila taifa.

Wanafunzi walijawa na furaha kwamba Yesu alikuwa hai tena. Baada ya kuwaacha na kurudi

mbinguni, walimsifu Mungu. Walikuwa tayari kushiriki hadithi ya furaha ya Yesu na wokovu wake na wengine.